

Działalność SEP od zamknięcia I Zjazdu Elektrotechników Polskich do otwarcia II Zjazdu (1919-1921)

Streszczenie. Artykuł przedstawia działalność Stowarzyszenia Elektryków Polskich od zakończenia I Zjazdu Elektrotechników Polskich w Warszawie w 1919 r. do II Zjazdu Elektryków Polskich w 1921 r. w Toruniu. SEP w tym czasie mierzył się z wieloma trudnościami spowodowanymi trudnym wojennym czasem, ale i kłopotami organizacyjnymi.

Abstract. The article presents the activities of the Association of Polish Electrical Engineers from the end of the 1st Congress of Polish Electrical Engineers in Warsaw in 1919 to the 2nd Congress of Polish Electrical Engineers in 1921 in Toruń. At that time, the SEP faced many difficulties caused by the difficult times of war, as well as organizational problems. (The activity of the Association of Polish Electrical Engineers from the closing of the 1st Congress of Polish Electrical Engineers to the opening of the 2nd Congress (1919-1921)).

Słowa kluczowe: historia elektrotechniki, zjazdy elektrotechników, Stowarzyszenie Elektryków Polskich,

Keywords: history of electrotechnics, reunions of electrotechnicians, The Association of Polish Electrical Engineers

Lata 1919-1920

Podstawową sprawą, którą zajmowali się elektrycy w związku z utworzeniem SEP, była kwestia stosunku wcześniej istniejących Kół i Sekcji elektrotechnicznych, działających przy stowarzyszeniach ogólnotechnicznych do nowego zrzeszenia. Sprawy nie ułatwiał fakt przyjęcia bez balotowania wszystkich istniejących w momencie Zjazdu terenowych kół elektrotechnicznych do SEP, czyli organizacji z: Warszawy, Lwowa, Sosnowca, Krakowa, Łodzi i Poznania. Należało to sformalizować, kiedy jednak przystąpiono do tego, wynikły komplikacje co do kształtu tej formalności.

Najwcześniej zdołali uregulować stosunek do SEP-u elektrycy lwowscy, na zgromadzeniu Sekcji Elektrotechnicznej Polskiego Towarzystwa Politechnicznego we Lwowie (PTP) w dniu 30 grudnia 1919 r. Maurycy Altenberg i Gabriel Sokolnicki przedstawili opracowany przez siebie statut Koła Lwowskiego SEP, który zatwierdzono, wyłoniono wówczas też Zarząd Koła. Przyjęto, że Sekcja Elektrotechniczna PTP obrała funkcję Koła Lwowskiego SEP¹.

Koło Warszawskie SEP zostało utworzone na zebraniu 20 stycznia 1920 r., kiedy to Mieczysław Pożaryski odczytał przygotowany przez Zarząd SEP regulamin Koła Warszawskiego SEP, który po poprawkach i uzupełnieniach przyjęto. Wówczas zapisało się 47 członków Koła, wybrano też Zarząd. Uznano, że Koło będzie całkowicie niezależne od Stowarzyszenia Techników, a dotychczas istniejące Koło Elektrotechników przy Stowarzyszeniu Techników w Warszawie zostało zlikwidowane, zaś jego majątek przekazano Kołu Warszawskiemu SEP².

Do końca 1920 roku zdołało się formalnie ukonstytuować jeszcze tylko Koło Krakowskie SEP, w które przekształciła się Sekcja Elektrotechniczna przy Krakowskim Towarzystwie Technicznym (KTT), na posiedzeniu organizacyjnym 16 czerwca 1920 r.

Uregulowano stosunek Koła do KTT specjalną umową, podtrzymując istnienie związku Koła z KTT³.

Pozostałe Koła: Sosnowieckie, Poznańskie i Łódzkie miały trudności z organizacją, nie zdołały formalnie ukonstytuować się jako Koła SEP. Na podstawie materiałów SEP nie można niczego powiedzieć o ich działalności w omawianym czasie. W sprawozdaniu SEP za okres 1919-1920 można znaleźć wzmiankę o Kole Kaliskim SEP, jest to jednak jedyna informacja o istnieniu tego Koła ze źródeł z tamtego czasu⁴. Ciekawa jest notka o wstępowaniu do SEP z pierwszego numeru *Przeglądu Elektrotechnicznego* z 1920 roku:

Członkami SEP mogą być inżynierowie oraz elektrotechnicy posiadający przynajmniej średnie wykształcenie techniczne lub ogólne. Nowych członków przyjmują Zarządy Kół w Warszawie, Krakowie, Lwowie i Sosnowcu, a z innych miejscowości: Zarząd SEP w Warszawie (adres: Warszawa, Czackiego 3) (...) Członkowie Stowarzyszeń Technicznych w Łodzi, Włocławku, Płocku, Kaliszu, Lublinie, Radomiu, Wilnie i Poznaniu przyjmowani są do SEP bez formalności, winni są tylko przysłać zaświadczenie miejscowego Stowarzyszenia Technicznego, iż są rzeczywistymi członkami i opłacić składkę.

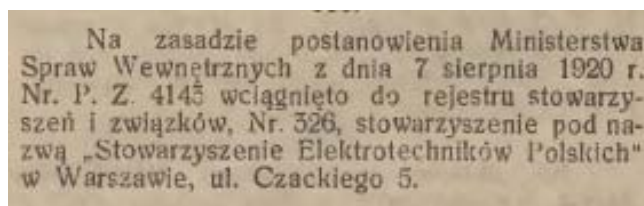

Foto. 1. Strona z dziennika (Źródło: „Dziennik Urzędowy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych” 1920, nr 13, s. 16).

Samo SEP zostało wciągnięte stosunkowo późno do rejestru stowarzyszeń i związków, pod numerem 326,

¹ Sprawozdanie Sekcji Elektrotechnicznej, *Czasopismo Techniczne* 1920, nr 6, s. 50; to samo sprawozdanie zostało wydrukowane także pt. Sprawozdanie z działalności Koła Lwowskiego St. El. Pol., *Przegląd Elektrotechniczny* (dalej PE) 1920, z. 10, s. 66.

² Koło Warszawskie Stowarzyszenia Elektrotechników Polskich, PE, 1920, z. 2, s. 15; Sprawozdanie z posiedzenia Koła Warszawskiego Stow. Elektr. Polsk. w dniu 20 stycznia b.r., PE, 1920, z. 5, s. 36.

³ T. Żerański, Historia Stowarzyszenia Elektryków Polskich 1899-1919, PE, 1939, z. 12, s. 611.

⁴ Sprawozdanie z działalności Stowarzyszenia Elektrotechników Polskich za okres organizacyjny od Zjazdu Elektrotechników Polskich w czerwcu 1919 roku do 1 stycznia 1921 r., PE, 1921, z. 2, s. 26.

postanowieniem Ministra Spraw Wewnętrznych z 7 sierpnia 1920 r. Nr P.Z. 4143⁵.

Jedną z pierwszych inicjatyw SEP, realizującej uchwały I Zjazdu, było przystąpienie do organizacji Muzeum Elektrotechnicznego. Jeszcze w 1919 r. SEP zwrócił się z prośbą do zarządów elektrowni, fabryk, biur instalacyjnych i osób o przysyłanie do SEP przyrządów i maszyn elektrycznych, materiałów instalacyjnych, katalogów i broszur oraz udzielanie wskazówek o przedmiotach, które należałoby umieścić w Muzeum⁶. Uzyskano pozwolenie Politechniki Warszawskiej na umieszczenie zgromadzonych eksponatów w Zakładzie Elektrotechnicznym⁷.

Ponadto Zarząd SEP uzyskał dotację na wydrukowanie prac I Zjazdu które wysłano do różnych, odpowiednich do uchwał, instytucji. Realizując postulat I Zjazdu powołano Komisję do ustalenia płac inżynierskich, która odbyła kilka posiedzeń z przedstawicielami firm oraz Związku Zawodowego Inżynierów Elektrotechników, nie zdołała jednak wypracować niczego konkretnego.

Na posiedzeniu Warszawskiego Koła Elektrotechników (jeszcze nie SEP) które odbyło się 10 listopada 1919 r. prof. Aleksander Rothert poruszył kwestię uczestnictwa Polski w Międzynarodowej Komisji Elektrotechnicznej (*International Electrotechnical Commission, IEC* – warto pamiętać, że Rothert był wtedy jedynym Polakiem który uczestniczył, z ramienia Austro-Węgier, w posiedzeniach IEC⁸), postanowiono przekazać tą sprawę SEP⁹. Zarząd SEP w omawianym okresie kilka razy występował do Urzędu Elektryfikacyjnego z umotywowanym wnioskiem przystąpienia Polski do IEC, jednak ze względu na wysokie koszty członkostwa i delegacji, sprawa stała do 1924 r.

Dnia 22 stycznia 1920 r. odbyło się pierwsze posiedzenie Państwowej Rady Elektrycznej, był to organ doradczy do spraw elektryfikacji przy Ministerstwie Przemysłu i Handlu. Zarząd SEP wydelegował do Rady dwóch delegatów SEP: K. Drewnowskiego i A. Rotherta¹⁰.

W 1919 i 1920 działała Centralna Komisja Słownictwa Elektrotechnicznego (CKSE), która wtedy przejrzała słowniki prądów słabych Dembińskiego i prądów silnych Żerańskiego. Ponadto opracowywała słownictwo teoretyczne, miernicze, obliczania przewodów, maszynowe i radiotelegraficzne co miało w przyszłości pozwolić na wydanie obszernego słownika. Realizując postanowienia I Zjazdu CKSE ogłosiła konkurs na ulepszenie terminów: korek, izolator i mufa. W *Przeglądzie Elektrotechnicznym* (dalej PE) dyskutowano na ten temat¹¹, w ostateczności konkurs nie przyniósł żadnych rezultatów, bo zgłoszone propozycje nie okazały się wystarczająco dobre, przez co te terminy nadal obowiązywały, zdecydowano też nie

wypłacać nagród, a fundusz na ten cel wykorzystać w następnych konkursach¹².

Tymczasem sytuacja na froncie załamała się, a wojska bolszewickie podjęły w lipcu 1920 roku ofensywę (zwaną ofensywą Tuchaczewskiego) w kierunku Warszawy. Reagując na rozwój tej krytycznej sytuacji wojennej, na wniosek Stanisława Śliwińskiego w sprawie 11 PE z lipca 1920 r. ukazała się rezolucja SEP, *Z ostatniej chwili*:

Stowarzyszenie Elektrotechników Polskich w myśl odezwy Naczelnego Wodza wzywa wszystkich elektrotechników polskich do wstępowania w szeregi wojskowe. Zapotrzebowanie na siły elektrotechniczne jest wielkie. Stacje radiotelegraficzne, sieci telefoniczne i telegraficzne, przewoźne elektrownie i wiele innych urządzeń elektrycznych, dają duże pole dla elektrotechników, pragnących przyczynić się do powodzenia walk orężnych. Dzielność armii w dzisiejszych czasach polega nie tylko na bagnietach i kulach, lecz w równej mierze na sprawności technicznej.

Koledzy! Nie oglądajmy się na innych. Nie tłumaczmy się, że obecna działalność nasza cywilna jest również dla Ojczyzny potrzebna. Dziś, każdy z nas musi podwoić, a nawet potroić swoją wydajność, aby przyczynić się do zwycięstwa.

Nie zwlekajmy. Za kilka dni może być już za późno. Zapisy inżynierów elektrotechników z wyższem i średniem wykształceniem przyjmują w Warszawie dwie instytucje wojskowe:

- 1) Sekcja Wojsk Łączności – Czysta 8,
- 2) Sekcja Maszynowo-elektrotechniczna – Nowo-Miodowa 1.

Biura czynne są codzień od 8 rano do 1 pp. i od 4 do 8 wieczorem, a w niedzielę i święta od 9 rano do 1 pp.

Informacji w sprawach wojskowych udzielają koledzy: T. Arlitewicz, J. Gosiewski, R. Podoski, M. Pożaryski, S. Śliwiński i St. Wysocki¹³.

Dla agitacji za wstępowaniem do wojska, za wezwaniem K. Drewnowskiego, wybrano Komisję Zaciągową (przynależną do Koła Warszawskiego SEP), złożoną z Tomasza Arlitewicza, J. Gosiewskiego, Romana Podoskiego, Mieczysława Pożaryskiego, Stanisława Śliwińskiego i Stanisława Wysockiego. Komisja redagowała powyższą rezolucję, nawiązała stosunki z Sekcją Wojsk Łączności i Sekcją Maszynowo-Elektrotechniczną, które wydelegowały do Komisji jako łączników. Edwarda Krąkowskiego i Surmackiego. Komisja odbywała codziennie posiedzenia przez trzy tygodnie i opiniowała o przydzielaniu zgłaszających się według ich kwalifikacji¹⁴.

W związku z działalnością SEP w czasie wojny, w wydanym rozkazie Sekcji Wojsk Łączności Nr 10 z 15 listopada 1920 r. w punkcie trzecim, napisano:

Nie mogę przy tej sposobności pominąć wyrażenia osobnego podziękowania Stowarzyszeniu Elektrotechników Polskich w Warszawie, które pierwsze zwróciło się do swych członków z apelem o wstępowanie do Armji, a zorganizowawszy stałą komisję opinowało o kwalifikacjach ochotników, zgłaszających się do wojsk Łączności i pracą swoją przysłużyło się wielce wspólnej sprawie. Podpisał szef Sekcji Wojsk Łączności pułkownik Drewnowski¹⁵.

⁵ „Dziennik Urzędowy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych” 1920, nr 13, s. 16.

⁶ Muzeum elektrotechniczne, PE, 1919, z. 6, s. 94.

⁷ Sprawozdanie z działalności Stowarzyszenia Elektrotechników Polskich za okres organizacyjny od Zjazdu Elektrotechników Polskich w czerwcu 1919 roku do 1 stycznia 1921 r., PE, 1921, z. 2, s. 26.

⁸ A. Rothert był również członkiem: Institution of Electrical Engineers (IEE) oraz Verband Deutscher Elektrotechniker.

⁹ Protokół z posiedzenia Koła Elektrotechników z dnia 10 listopada b.r., PE, 1919, z. 6, s. 93.

¹⁰ Sprawozdanie z działalności Stowarzyszenia Elektrotechników Polskich za okres organizacyjny od Zjazdu Elektrotechników Polskich w czerwcu 1919 roku do 1 stycznia 1921 r., PE, 1921, z. 2, s. 26.

¹¹ G. Sokolnicki, Przyczynek do nomenklatury „bezpiecznika”, PE, 1920, nr 1, s. 5-6; J. Rzewnicki, W sprawie słownictwa, PE, 1920, z. 6, s. 41-42.

¹² Centralna Komisja Słownictwa Elektrotechnicznego, Wynik konkursu w sprawie słownictwa elektrotechnicznego, PE, 1920, z. 9, s. 55-58.

¹³ Z ostatniej chwili, PE, 1920, z. 11, s. 72.

¹⁴ Koło Warszawskie Stowarzyszenia Elektrotechników Polskich, PE, 1921, z. 2, s. 28.

¹⁵ Warszawskie Koło Stowarzyszenia Elektrotechników Polskich. PE, 1921, z. 1, s. 16. Więcej na ten temat: Jerzy Hickiewicz, Piotr Rataj, Przemysław Sadłowski, Wkład Stowarzyszenia

Foto. 2. Kazimierz Drewnowski w pełnej gali (Źródło: materiały Muzeum Politechniki Warszawskiej)

Wojna spowodowała przerwę w normalnej działalności SEP. Koło Warszawskie wznowiło posiedzenia odczytowe 12 października 1920 r.¹⁶, zaś Zarząd Stowarzyszenia wznowił działalność w listopadzie tego roku. Pierwszą jego czynnością było wydrukowanie statutu SEP zatwierdzonego przez władze w sierpniu 1920 roku, tuż przed rozstrzygającą bitwą na przedpolach Warszawy. Statut wydrukowano w liczbie 2000 egzemplarzy i rozesłano Kołom wraz z okólnikiem w celu nawiązania łączności¹⁷. Postanowiono również wznowić wydawanie PE, którego pierwszy numer wyszedł w maju 1919 roku, a ostatni numer z 1920 roku, dwunasty, wyszedł w lipcu. W okresie tym redaktorem był Stanisław Odrowąż-Wysocki. W 1919 r. PE wychodził jako miesięcznik, zaś od początku 1920 r. jako dwutygodnik. W celu wznowienia wydawania PE powołano nowy skład Komitetu Redakcyjnego, a wobec obawy, że SEP nie podoła materialnie wydawać pisma, odpowiedzialność finansową podjął się przejąć na siebie, obrany następnie przez Komitet Redakcyjny jako wydawca Roman Podoski, M. Pożaryski został Redaktorem Naczelnym, a administratorem pisma S. Malczewski¹⁸.

SEP w 1921 roku do II Zjazdu Elektrotechników Polskich

Dnia 5 stycznia 1921 r. zwołano pierwsze walne zgromadzenie delegatów SEP. Byli obecni delegaci Kół: Warszawskiego, Lwowskiego i Krakowskiego, z Łodzi przybył członek Komisji Rewizyjnej (Zarządu), ale bez mandatu delegata. Koła Sosnowieckie, Poznańskie i Kaliskie ani delegatów, ani znaku życia nie przesyłały na zgromadzenie¹⁹. Na przewodniczącego zgromadzenia obrano Józefa Tomickiego, na sekretarza Jana Rottengruber. Pożaryski przedstawił sprawozdanie z dotychczasowej czynności Zarządu. Do SEP-u należały Koła: Krakowskie (ok. 20 członków), Lwowskie (ok. 40 członków), Warszawskie (ok. 90 członków), Sosnowieckie (ok. 10 członków), Łódzkie (ok. 30 członków), Kaliskie (ok. 5 członków), a ponadto 6 członków korespondentów²⁰.

Elektrotechników Polskich i jego członków w wojnę polsko-bolszewicką 1919-1921, *Zeszyty Naukowe Wydziału Elektrotechniki i Automatyki Politechniki Gdańskiej* 2020, nr 70, s. 115-118.

¹⁶ PE, 1921, z. 1, s. 16.

¹⁷ Sprawozdanie z działalności Stowarzyszenia Elektrotechników Polskich za okres organizacyjny od Zjazdu Elektrotechników Polskich w czerwcu 1919 roku do 1 stycznia 1921 r., PE, 1921, z. 2, s. 26.

¹⁸ Stowarzyszenie Elektrotechników Polskich, PE, 1921, z. 2, s. 26; Roman Podoski, Historia wydawnictwa „Przegląd Elektrotechniczny”, PE, 1939, z. 12, s. 643-645.

¹⁹ Stowarzyszenie Elektrotechników Polskich, PE, 1921, z. 2, s. 26.

²⁰ Tamże.

Pożaryski co ciekawe nie wymienił wówczas Koła Poznańskiego. Zarząd otrzymał regulamin do zatwierdzenia tylko z Koła Warszawskiego. W okresie sprawozdawczym (od czerwca 1919 do grudnia 1920 roku) Zarząd odbył łącznie 30 posiedzeń.

Następnie Henryk Dylion odczytał protokół Komisji Rewizyjnej i akceptowany budżet na rok 1921. Uchwalono absolutorium dla Zarządu i Komisji, podniesiono równocześnie, że Koła Sosnowieckie i Poznańskie nie wpłaciły od początku istnienia ani grosza składki, a pozostałe Koła mają zaległości. Określono również składkę członkowską na 60 marek polskich z możliwością jej zwiększenia.

Elektrotechnicy wszystkich dzielnic zapisujcie się do Stowarzyszenia Elektrotechników Polskich.

Sekretariat Zarządu w Warszawie, ul. Czackiego 5, III p. tel. 90-23.

Stowarzyszenie posiada Koła zrzeszone we Lwowie, Krakowie, Sosnowcu, Łodzi, Poznaniu i Warszawie. Zadaniem Stowarzyszenia jest zrzeszenie elektrotechników polskich w celu wspólnej pracy w sprawach dotyczących całokształtu zadań elektrotechniki, popierania i rozpowszechniania piśmiennictwa elektrotechnicznego, wspólnego ustalania przepisów bezpieczeństwa, ustalania i urabiania słownictwa elektrotechnicznego, współdziałania w rozwoju rodzimego przemysłu elektrotechnicznego, rejestracji polskich sił fachowych i wreszcie utrzymywania stosunków z pokrewnymi instytucjami zagranicznymi.

Elektrotechnicy wszystkich dzielnic zapisujcie się do Stowarzyszenia!

Foto. 3. Odezwa do elektrotechników do zapisywania się do SEP (Źródło: PE, 1921, z. 2, s. 17)

W dalszej kolejności wyłoniono skład Zarządu. W stosunku do poprzedniego, zmarłego Stanisława Domagalskiego zastąpił Edmund Burzacki z Poznania. Komisja Rewizyjna zachowała swój dotychczasowy skład. Jan Rottengruber poruszył sprawę ankiety przemysłowo-handlowej, którą przekazano Zarządowi do wykonania.

Z początku 1921 r. pochodzi informacja o ukonstytuowaniu Koła Poznańskiego SEP, którego szybsze zorganizowanie uniemożliwiła śmierć Stanisława Domagalskiego²¹. Na zebraniu Wydziału Elektrotechnicznego Stowarzyszenia Techników w Poznaniu dnia 15 lipca 1919 r. postanowiono wystąpić ze Stowarzyszenia, co nastąpiło w lipcu 1920 r. Zebranie konstituujące Koło Poznańskie SEP odbyło się zaś 26 lutego 1921 r.²².

W pierwszych miesiącach 1921 r. zgłoszono nowe Koło SEP na Pomorzu, z siedzibą w Toruniu²³. Niedługo później przyszła informacja o zawiązaniu Koła SEP w Grudziądzu wraz z deklaracją, że Koła pomorskie (z Torunia i Grudziądza) mają zamiar pracować w porozumieniu i tworzyć rodzaj okręgowej organizacji²⁴. Ostatecznie zdecydowano zgłosić 27 marca 1921 r. „Okręg Elektrotechników na Pomorzu” obejmujący dwa Koła lokalne, czyli Toruńskie i Grudziądzkie. Zarząd SEP, stojąc na stanowisku, że w statucie nie ma zapisu o zrzeszeniach terenowych nadrzędnych wobec Kół, nakazał rozdzielenie „Okręgu” na dwa niezależne Koła²⁵. Koło Grudziądzkie zorganizowało się zatem 27 sierpnia 1921 r.²⁶.

Na posiedzeniu Zarządu SEP 7 maja 1921 r. (tuż po wybuchu III powstania śląskiego) postanowiono utworzyć Górnośląskie Pogotowie inżynierów-elektrotechników, którego organizację poruczono Mieczysławowi Kuźmickiemu²⁷.

²¹ Warszawskie Koło Stow. Elektr. Pol., PE, 1921, z. 6, s. 76.

²² Oddział Poznański (1919 r.), PE, 1930, nr 12, s. 300.

²³ Warszawskie Koło Stow. Elektr. Pol., PE, 1921, z. 6, s. 76.

²⁴ Zarząd Stowarzyszenia Elektrotechników Polskich, PE, 1921, z. 7, s. 87.

²⁵ Oddział Toruński (1921 r.), PE, 1930, z. 12, s. 300.

²⁶ PE, 1921, z. 20, s. 274.

²⁷ Protokół z posiedzenia Koła Warszawskiego Stowarzyszenia Elektrotechników Polskich w dniu 17 maja 1921 r., PE, 1921, z. 11, s. 142.

W czasie posiedzenia Zarządu SEP 28 czerwca 1921 r. dyskutowano nad stanem prawnym PE, upoważniono wydawcę (Romana Podoskiego) do przelania praw wydawnictwa pisma na rzecz spółki akcyjnej pod trzema warunkami: 1) SEP ma mieć zagwarantowany wpływ na kierunek wydawnictwa, 2) naczelny redaktor może być powołany tylko w porozumieniu z SEP, 3) wysokość prenumeraty dla członków SEP ma być udzielana z rabatem²⁸. W maju zawarto umowę między wydawcą PE a SEP według której pismo stało się organem SEP²⁹, choć samo pismo było tak podpisywane już od 6 numeru z grudnia 1919 r. PE był obecny na I Targu Poznańskim (od 28 maja do 5 czerwca 1921), miał tam własny pawilon, prezentujący pismo i polskie piśmiennictwo elektrotechniczne³⁰. Na tym Targu wystawiali się także wielu polskich przedsiębiorców elektrotechnicznych³¹. Specjalnie z okazji Targu poświęcono numer 10 PE gdzie zaprezentowano aktualny stan polskiego przemysłu elektrotechnicznego, a zamieszczono także krótkie notki o elektrotechnicznym szkolnictwie, piśmiennictwie i zrzeszeniach. Warto też wspomnieć o udziale firm elektrotechnicznych na Targach Wschodnich we Lwowie (otwarte 25 września 1921 r.)³².

W numerze 20 PE z okazji otwarcia II Zjazdu w Toruniu redakcja podsumowała poprzedzający go okres:

Kiedy na I Zjeździe postawiono wniosek, aby Zjazdy zwoływać co dwa lata, jednym z motywów było: okresowe zestawianie bilansu i przeprowadzanie kontroli zbiorowej pracy ogółu. Zastanówmy się więc nad wynikami dwuletniego okresu, jaki nas dzieli od tej chwili, gdy uczestnicy I Zjazdu w początku czerwca 1919 roku opuszczali Warszawę. Rzucono wówczas tam hasło: Musimy zelektryzować kraj! Musimy stworzyć polski przemysł elektrotechniczny! Cóż więc w tym czasie zostało przez nas zrobione? Dwa lata — to okres czasu niewielki. A przytem jak opłakane warunki! Więc najpierw inwazja wroga i konieczność z orężem w ręku bronić zagrożoną Ojczyznę. A potem ciągła niepewność granic; ta obawa, że szmaty prastarej ziemi polskiej, klejnoty nie nazbyt zasobnego w naturalne bogactwa Państwa Polskiego mogą nam być odebrane. Istotnie, trudne warunki dla twórczej pracy. A zresztą gdyby nawet było inaczej! Nie można wymagać, aby w tak krótkim czasie powstała na ziemiach naszych gęsta sieć tych nowoczesnych urządzeń, z których inni już dawno korzystają, a które u nas są dotąd zaledwie marzeniem. Dwa lata czasu — okres względnie niewielki. Lecz i niemały. Czy więc przynajmniej zrobiono wszystko, aby ten cel, do którego dążymy, mógł stać się bliższy? Czy grunt już przygotowany? Czy mamy plan elektryfikacji, zarówno plan finansowy i gospodarczy, jak i techniczny? O tem właśnie na Zjeździe mówić będziemy i on oceni, czy należycie dwa lata zostały przez nas wyzyskane i czy dość jest obfity plon, jaki niesiemy. Już dzisiaj jednak są pewne rzeczy, dla wszystkich nas jasne. Mamy silne przekonanie, że środkami, które stanowią treść naszej specjalności, Kraj się potrafi dźwignąć z niemocy, że zacznie on wytwarzać, a wytwarzając, stworzymy dobrobyt, podniesiemy kulturę, — wiara w to wszystko, tak silna w nas samych, za mało się dotąd szerszym warstwom naszego społeczeństwa udzieliła. Jest ono, niestety, wyznać to trzeba z przykrością,

²⁸ Z posiedzenia Zarządu SEP w dniu 28 czerwca b.r., PE, 1921, z. 12, s. 158.

²⁹ Roman Podoski, Historia wydawnictwa „Przegląd Elektrotechniczny”, PE, 1939, z. 12, s. 646.

³⁰ W „Przegląd Elektrotechniczny” na Targu Poznańskim, PE, 1921, z. 14, s. 182-183.

³¹ M.K., Wrażenia z Targu Poznańskiego, PE, 1921, z. 11, s. 135-136, z. 12, s. 148-149.

³² J. Kr., Targi Wschodnie we Lwowie, PE, 1921, z. 19, s. 255-257.

*niezmiernie mało jeszcze w tym kierunku uświadomione. Nie orjentuje się nieraz w rzeczach najbardziej podstawowych. To należy stwierdzić i podkreślić. Nasza w tem wina jest niewątpliwie nie mała*³³.

W dniu 13 sierpnia 1921 r. zostało jednogłośnie powołane Koło SEP w Radomiu. Włączono je oficjalnie do SEP podczas II Zjazdu. (PE 1930/12, s.301).

W chwili rozpoczęcia II Zjazdu stan liczebny SEP był następujący³⁴: Koło: Warszawskie (90 członków), Lwowskie (39), Krakowskie (28), Łódzkie (25), Poznańskie (23), Sosnowieckie (wykazu członków nie podano), Toruńskie (12), Radomskie (6), Grudziądzkie (6). Członkowie korespondenci w: Augustowie (1), Częstochowie (2), Kaliszu (1), Lublinie (1), Łapach (3), Łęczycy (1), Nowym Jorku (1). Ogółem: 239 (nie licząc Koła w Sosnowcu).

Podsumowanie

Utworzenie Stowarzyszenia Elektrotechników Polskich i wyłonienie pierwszego, tymczasowego Zarządu stało się w trudnym, wojennym czasie. Poszczególne koła i sekcje działające w ramach stowarzyszeń ogólnotechnicznych włączały się w strukturę SEP. Konieczność obrony zagrożonego państwa wymagała totalnej mobilizacji, co nie ominęło i środowiska elektrotechników. Włączyli się oni w działania wojenne. Dlatego też działalność od zamknięcia I Zjazdu Elektrotechników Polskich aż do początków 1921 r. była ograniczona warunkami wojennymi i mobilizacją. Na ile to było jednak możliwe, starano się wypełniać uchwały i realizować wnioski postawione na I Zjeździe, skupić się na odbudowie kraju oraz jego elektryfikacją itp. Trzeba też pamiętać, że działalność polskich elektryków już wtedy była podzielona, pracowali oni w różnych organizacjach, takich jak choćby: Urząd Elektryfikacyjny, Związek Elektrowni Polskich, Polski Związek Przedsiębiorstw Elektrotechnicznych, itp.

Autorzy: dr hab. inż. Jerzy Hickiewicz, prof. Politechniki Opolskiej, Pracownia Historyczna SEP, E-mail: j.hickiewicz@zw.po.edu.pl; Piotr Rataj, Pracownia Historyczna SEP, E-mail: piotr.rataj33@wp.pl; dr Przemysław Sadłowski, Pracownia Historyczna SEP, E-mail: przemyslawsadlowski@gmail.com.

LITERATURA

- [1] Jerzy Hickiewicz, Piotr Rataj, Przemysław Sadłowski, Wkład Stowarzyszenia Elektrotechników Polskich i jego członków w wojnę polsko-bolszewicką 1919-1921, *Zeszyty Naukowe Wydziału Elektrotechniki i Automatyki Politechniki Gdańskiej* 2020, nr 70, s. 115-118. *Przegląd Elektrotechniczny* z lat 1919-1921, 1930.
- [2] Podoski R., Historia wydawnictwa „Przegląd Elektrotechniczny”, *Przegląd Elektrotechniczny*, 1939, z. 12, s. 643-649.
- [3] Pożaryski M., Historia Stowarzyszenia Elektryków Polskich 1919-1927, *Przegląd Elektrotechniczny*, 1939, z. 12, s. 614-616.
- [4] Skarzyński T., Kubiawski J., Ważniejsze wydarzenia w okresie 1882-1919-1945, [w:] *Stowarzyszenie Elektryków Polskich: Zeszyt Historyczny nr 1; 75 lat SEP 1919-1994*, red. T. Skarzyński, Warszawa 1994.
- [5] Sprawozdanie z działalności SEP w roku 1929-30, *Przegląd Elektrotechniczny*, 1930, z. 12, s. 294-308.
- [6] Sprawozdanie z działalności Stowarzyszenia Elektrotechników Polskich za okres organizacyjny od Zjazdu Elektrotechników Polskich w czerwcu 1919 roku do 1 stycznia 1921 r., *Przegląd Elektrotechniczny* 1921, z. 2, s. 26-27.
- [7] Żerański T., Historia Stowarzyszenia Elektryków Polskich 1899-1919, *Przegląd Elektrotechniczny*, 1939, z. 12, s. 593-614.

³³ PE, 1921, z. 20, s. 259.

³⁴ Stowarzyszenie Elektrotechników Polskich, PE, 1921, z. 20, s. 274.